

Slovenski dom

Štev. 180

V Ljubljani, četrtek 8. avgusta 1940

Leto V

Madžarske zahteve so velike

Sporazum med Madžarsko in Romunijo bi bil mogoč, če Romuni sprejmejo vsaj 3/4 madžarskih zahtev

Budimpešta, 8. avgusta. o. Dopisnik »United Press« poroča, da je romunski pooblaščenec za pogajanja z Madžarsko včeraj prišel v Budimpešto. Takoj po svojem prihodu se je romunski diplomat Bossy sešel s predsednikom madžarske vlade grofom Telekyjem in madžarskim zunanjim ministrom grofom Czakym. Prvi razgovor med romunskim diplomatom in madžarskimi državniškoma je bil samo poluraden, kajti Bossy ni od svoje vlade prejel še nobenih pooblastil za končna pogajanja. Bossy se hoče sedaj samo poučiti o tem, kakšne so madžarske zahteve. Pri teh razgovorih bi naj Bossy tako razčistil položaj, da bi se nadaljna pogajanja lahko uspešno razvijala.

Poudarjajo pa, da je Bossy že govoril z madžarskimi državnikoma v okviru nasvetov in navodil, ki so jih dobili madžarski in romunski državniki v Monakovem in v Salzburgu.

Po razgovorih v Budimpešti je Bossy takoj odpotoval v Bukarešto, da bi poročal svoji vladi, izjavil pa je, da se bo prav kmalu vrnil v Budimpešto, kamor bo prinesel romunske protipredloge.

Ves ta postopek dokazuje, da se je med Madžarsko in Romunijo šele začela izmenjava misli o predlogih, ki bi naj bili podlaga za koristne razgovore.

Uradni krogi v Budimpešti odločno zavračajo vse tiste, ki žele dobiti kakšna pojasnila o tem, kako so dosedaj potekala pogajanja. V Budimpešti samo izjavljajo, da je upravičeno upanje, da bo prišlo do popolne sprave med Madžari in Romunijo o Transilvaniji. Poudarjajo, da je sprava o Transilvaniji mogoče bližja, kot pa se zdi na prvi pogled. Vendar pa bo madžarska vojska ostala v popolni pripravljenosti vse dotlej, dokler Transilvanisko vprašanje ne bo urejeno tako, da bo zadovoljilo Madžarsko.

Budimpešta, 8. avgusta. o. »United Press«: Poluradni madžarski krogi izjavljajo po prvih razgovorih med romunskim odposlancem in madžarskimi državniki.

da morajo biti madžarske zahteve po Transilvaniji sprejete in sicer vsaj v višini 75%. Če hoče kdo pričakovati, da bo prišlo do sporazuma med Romunijo in Madžarsko in tako do znozne pomirnice v srednji Evropi.

V Budimpešti priznavajo, da je Bossy eden izmed najposobnejših romunskih diplomatov in da je tudi znano, da je velik strokovnjak v manjšinskih vprašanjih. Snoči je imel razgovor s Telekyjem in Czakym, ki je trajal pol ure. Sestanek se je vršil v madžarskem zunanjem ministertvu. Bossy se bo nocoj najbrž že vrnil v Budimpešto in prinesel iz Bukarešte romunske protipredloge.

Seja madžarske vlade

Budimpešta, 8. avg. m. Pooblaščenec zastopnik romunske vlade, Bossy, je včeraj popoldne prispel v Budimpešto, kjer je imel snoči ob sedmih v predsedništvu madžarske vlade konferenco z ministrskim predsednikom grofom Pavlom Telekyjem. Pri tem sestanku je bil navzoč tudi zunanji minister grof Csaky. Sestanek je trajal nekaj nad pol ure.

Uradno poročajo, da se bo romunski zastopnik Bossy danes vrnil v Bukarešto. Pred snočnim važnim sestankom med madžarskim predsednikom vlade Telekyjem in romunskim zastopnikom Bossyjem je bila seja madžarske vlade, ki je trajala približno eno uro. Na njej so razpravljali o vseh vprašanjih, o katerih sta govorila potem predsednik Teleky in Bossy.

V zvezi s tem sestankom madžarski uradni krogi niso hoteli dati nobenih pojasnil, ker smat

trajo, da bi bilo še prezgodaj govoriti o tem, kako je ta sestanek potekal in kaj so na njem govorili, kakor tudi o izidu tega sestanka. Vendar pa je padlo v oči, da je sestanek med Telekyjem in Bossyjem trajal samo pol ure in da se Bossy že danes vrača v Bukarešto, kjer bo poročal kralju Karlu in predsedniku vlade ter zunanjemu ministru o svojih budimpeštanskih razgovorih.

Bolgarski zastopniki za pogajanja z Romunijo

Sofija, 8. avgusta m. Transcontinental Press: Za člane komisije, ki bo v Romuniji reševala pereča vprašanja med obema državama, so imenovali bivši bolgarski poslanik v Rimu Slavčo Pomenov, uradnik iz zunanjega ministertva prof. Ivan Altanov ter polkovnik Popov iz vojnega ministertva.

Tukajšnji krogi smatrajo za gotovo, da bo Romunija sprejela bolgarske zahteve, in to tem prej, ker se je za časa bivanja romunskega veleposlanika Viktorja Caderea v Sofiji poudarjalo, da Bolgarija lahko računa z izpolnitvijo zahtev le v primeru, če bodo njeni zastopniki prišli na pogajanja v Bukarešto.

Bukarešta, 8. avgusta m. Snoči so se v Bukarešti zvele nekatere podrobnosti o bolgarskih zahtevah. Romunski politični krogi in romunska javnost zahtevajo, da se pristanišče Balčik, ki leži samo 20 km od sedanje bolgarske meje, ne odstoj

pi Bolgariji, to pa iz kulturnih in gospodarskih razlogov. V Balčiku je zgrajen lep dvorec, v katerem je pokopano srce kraljice Marije. Z gospodarskega stališča pa v Bukarešti poudarjajo, da bo po odstopu južne Dobruže, oziroma dveh okrajev Turustor in Cabakra Romuniji ostal premajhen kos obale, medtem ko bi imela Bolgarija daljšo in boljše obalo ob Črnem morju. Poleg tega pa so pristanišča Balčik zgradili Romuni in zato zahtevajo, da mora še dalje ostati romunsko skupno s 70 km dolгим pasom, ki bi tvoril nekak jezik v bolgarskem ozemlju.

Bukarešta, 8. avg. DNB: List »Ordineac« piše o prijateljstvu z Bolgarijo in pravi, da je to prijateljstvo odvisno od skupnosti interesov v preteklosti, od sedanjih interesov in od upov v bodočnost. Romunija, pravi list dalje, želi likvidirati svoja nesoglasja z Bolgarijo, še prej se pa mora najti vse, kar družijo oba naroda, ne pa tisto, kar ju utegne ločiti. V istem duhu želi Romunija sporazumeti se tudi z Madžarsko.

Nova angleška naročila v Ameriki

Washington, 8. avg. AA. Reuter: Britanska misija za naročila je sporočila finančnemu ministru Morgenthau, da misli britanska vlada naročiti v USA mnogo tankov, poljskih topov in drugega blaga, ki ga doslej ni kupovala v Ameriki. Šef britanske misije je izjavil, da bodo ta naročila dosegala več sto milijonov dolarjev. Dobave bi se izvršile v zelo dolgih rokih. Dodal je, da so bila prejšnja naročila zelo velika zaradi nujnih potreb.

Spanija se „moralno“ že vojskuje

Madrid, 8. avgusta m. United Press: Falangistično glasilo »Aribas« je v včerajšnji številki med drugim poročalo: Spanija je bila najprej nevtralna, nato vojskujoča se država, danes pa je tik pred vstopom v vojno. Falangistično glasilo zatem napada Veliko Britanijo ter pravi, da je španski narod tudi poleg španske uradne politike zavzel stališče, ki se že lahko smatra za »moralno vojskovanje« proti Veliki Britaniji.

Vso Spanijo je zajel izreden val vročine in so na raznih krajih Spanije imeli včeraj v senci 40 stopinj C nad ničlo.

Kakšne so bile utrdbe Maginotove črte

Bombe z nemških strmoglavskih letal so prebile najmočnejše zidove

Berlin, 8. avgusta. o. United Press: Sedaj se objavljajo šele podatki o tem, kakšne so bile utrdbe Maginotove črte, ki so jo Nemci najprej obkrožili in nato zasedli.

Najmočnejša utrdba v vsej Maginotovi črti je bila Fort Hochwald. Dasi ima nemško ime, leži vendar v ozemlju, ki je obdano od francoskega prebivalstva. Po podpisu premirja med Nemčijo in Francijo je bilo časnikiarjem dovoljeno, da so obiskali to najmočnejšo utrdbo v francoskem obrambnem pasu. Vsi časnikiarji sedaj soglasno poudarjajo, da je bila ta utrdba najmočnejša v vsej Maginotovi črti.

Razpust Družbe sv. Mohorja

»Koroški Slovenec« z dne 31. julija 1940 prinaša v št. 31 naslednji odlok:

Odbor družbe sv. Mohorja je v juniju sprejel odlok sledeče vsebine: »Državni namestnik za Koroško — V Celovcu, dne 22. majnika 1940. Odlok. — Na podlagi § 24 društ. zakona od 15. novembra 1867 RBL Nr. 134 se društvo »Družba sv. Mohorja« s sedežem v Celovcu, ki obstoja na podlagi odloka svoječasnega deželnega prezidenta Koroške iz leta 1860 Zl. 338 Präs. razpušča in prepove. Proti odloku je možen tekem 2 tednov pisemnim ali telegrafskim potom priziv na drž. namestnika v Celovcu. Ulemeljitev: Društvo ne odgovarja

Zbornica za TOI v Ljubljani razpuščena

Belgrad, 8. avgusta. m. Minister za trgovino in industrijo dr. Ivan Andres je podpisal odlok, s katerim se razpušča Zbornica za trgovino, obrt in igustrijo v Ljubljani. Za komisarja je postavljen generalni ravnatelj Kreditnega zavoda v Ljubljani, g. Avgust Tosti.

Vesti 8. avgusta

Minister za trgovinsko mornarico razglasa, da se je zaradi nemške zasedbe Poljske, Norveške, Danske, Nizozemske in zaradi kapitulacije Francije pomnožila trgovinska mornarica britanskega imperija za več kot 10.000.000 ton. Pri tem gre približno 5 in pol milij. ton na Norveško, približno 3 milij. ton na Nizozemsko, pol milij. ton je pa pod kontrolo belgijske in poljske vlade. Razen tega kontrolira ministrstvo za trgovinsko mornarico še pol milijona ton danskih trgovinskih ladij, pol milijona ton francoskih trgovinskih ladij in 1 in četrt milijona ton ladij nevtralnih držav.

Italijanski vladni krogi zanikajo novice, da bi bil Vatikan posredoval za mir. Prav tako ni resnično, da bi angleški veleposlanik pri Vatikanu sporočil italijanski vladi mirovne pogoje. V Rimu izjavljajo, da so vse te govorice izmišljene.

Turčija ni prejela od italijanske vlade nobenega vprašanja o tem, kakšno bo njeno stališče o bodoči ureditvi Evrope.

Te dni pride v Moskvo madžarsko gospodarsko zastopstvo, ki se bo s sovjetsko vlado pogajalo za sklenitev nove trgovinske pogodbe med Madžarsko in Sovjetijo.

Japonski tisk objavlja proglose, v katerih poudarja, da japonsko javno mnenje ne more več zaupati Angliji. Iz raznih japonskih krajev prihajajo obvestila po zmerom večjem gibanju proti Angliji.

Madžarska vlada ni prejela iz Rima in Berlina nobenih nasvetov, da naj bo popustljiva do Romunije, kakor to poročajo inozemski listi. Uradna madžarska agencija poudarja, da so vse te novice tendenciozne in popolnoma izmišljene.

Italija je po železnici uvozila pretekli mesec nad 1 milijon ton premoga. V aprilu, maju, juniju in juliju je Italija uvozila nad 4 milijone ton premoga. Ker rabi Italija letno 12 milijonov ton premoga, se iz tega vidi, da dovoz nemškega premoga v Italijo popolnoma pravilno posluje.

Ameriški veleposlanik v Tokiu je obiskal japonskega zunanjega ministra, da bi se poučil o tem, ali se resnično razvijajo kakšna pogajanja med Japonsko in Francijo o usodi francoske Indokine. Japonski zunanji minister je ameriškega diplomata izjavil, da so vse govorice o tem neresnične.

Angleško uradno poročilo vrhovnega poveljstva v Egiptu pravi, da so neresnične govorice, da bi bila vdrla italijanska vojska na egiptovski ozemlje. Pač pa poudarja angleško poveljstvo, da bodo italijanske vojske sile v kratkem napadle Egipt. Ameriška poročila sodijo, da imajo Italijani v Libiji zbranih 250.000 mož, angleški vojaški krogi pa mislijo, da so te centne močno pretirane.

Boljševiški športniki so včeraj prišli v Sofijo, kjer so jih slovesno sprejeli. Na letališču so jih pozdravili člani bolgar. parlamenta, predsednik bolgar. športne zveze, predsednik športnega kluba »Slavija«, osebe sovjetskega poslanstva in zastopniki tiska.

Dopisniki ameriških listov poročajo iz Vichya svojim listom, da bo demobilizacija francoske vojske končana 9. avgusta. Dopisnik »New York Times« poroča, da se brezposelnost v Franciji zelo širi.

Hitler je včeraj obiskal Kruppa v njegovi vili v Essenu. Osebo mu je čestital za njegov 80. rojstni dan. Hitler mu je ob tej priliki izročil zlat znak narodno-socialistične stranke.

Nemčija ni Turčiji stavila nobenih novih zahtev

Berlin, 8. avgusta m. »Europa Press«: Zaradi vesti, ki so bile zadnje dni objavljene v tujem časopisu in ki so trdile, da je nemška vlada postavila Turčiji zahteve, naj kočnoveljavno določi svojo zunanjo politiko, so v Berlinu včeraj na pristojnem mestu objavili obvestilo, v katerem pravijo, da je bila Turčija v zadnjem času proti Nemčiji napadalna in da je bila turška zunanja politika sklenjena nova trgovinska pogodba, nejasna, kar da je treba v glavnem pripisovati angleškemu vplivu. V Berlinu pravijo, da v turški zunanji politiki še do danes ni nastopila nobena korenita sprememba, pa da tudi z nemške strani ni bil storjen noben diplomatski korak v tej smeri.

Ankara, 8. avgusta o. Turška vlada je na svoji

včerajšnji seji odobrila trgovinsko pogodbo, ki je bila nedavno podpisana med Nemčijo in Turčijo. V smislu te pogodbe bo lahko letna izmenjava blaga med Nemčijo in Turčijo dosegla višino 4 milijone funtov, to je milijardo dinarjev.

Mednarodni krogi v Ankari poudarjajo, da je turška vlada tako hitro odobrila podpisano pogodbo med Nemčijo in Turčijo. To dokazuje, da Turčija iskreno želi, da bi se njeno razmerje z Nemčijo zboljšalo in razčistilo.

Jaffa, 8. avgusta o. Reuter: Včeraj so se tukaj sestali voditelji Arabcev in se ves dan posvetovali o stališču arabske politike v sedanji vojni. Po sestanku je bila objavljena resolucija, v kateri poudarjajo Arabci, da naj Italija in Nemčija ne računata na ugodno razpoloženje arabskih plemen.

Razmerje med Sovjetijo in Romunijo na novi podlagi

Gafencu je odšel v Moskvo

Bukarešta, 8. avgusta m. Novo imenovani romunski poslanik v Moskvi Grigorij Gafencu, je snoči odpotoval v rusko prestolnico. Na postajo ga je pospremil sovjetski poslanik Lavrentijev in osebje jugoslovanskega poslanstva, dalje ameriški in britanski odpravnik poslov. Lavrentijev je Gafencu poklonil sopeke rdečih nageljnov.

V zvezi z odhodom Gafencu v Moskvo objavlja njegovo glasilo »Timpul« članek, v katerem med drugim pravi, da je treba z ozirom na vlogo, ki jo igra Sovjetska Rusija na evropskem jugovzhodu, ugotoviti, da iz izjav, ki sta jih podala

demški kancler Hitler in sovjetski komisar za zunanje zadeve Molotov, izhaja eno in isto, namreč, da imata oba državnika v tem delu Evrope namen ohraniti mir. Ta ohranitev miru je pa odvisna v veliki meri od tega, kako se bodo razvijali odnosi med Sovjetsko Rusijo in Romunijo.

Mi smo z največjim zanimanjem — nadaljuje »Timpul« — vzeli na znanje željo komisarja Molotova, da se uredi odnosi med Sovjetsko Rusijo in Romunijo. Verujemo, da bodo napori odgovornih državnikov na obeh straneh rodili zadovoljive uspehe in da bo v tem delu Evrope mir zagotovljen in zasnovan na medsebojnem zaupanju.

zvedelo, da so italijanske čete zavzele tudi Gveino in Hargeiso v britanski Somaliji.

London, 8. avg. Reuter: Britanski admiralteta poroča, da je ladja »River Clide«, zbiralka min, trčila na neko mino in se potopila.

Indija mora biti neodvisna

Kalkuta, 8. avg. Tass.: Bivši predsednik indijskega nacionalnega kongresa Nehru je priobčil članek v listu »National Herald«. V članku pravi med drugim: Prepričani smo, da britanska vlada ne misli na neodvisnost Indije, mi pa prav tako ne moremo prietati na idejo o preureditvi naše domovine v dominion ali kaj podobnega. Zadovaljili se bomo edino z neodvisnostjo Indije. Britanski imperij more po Nehrujevih besedah na koncu koncev propasti, Indija bo pa ostala v svoji večni težnji za neodvisnostjo, edinostjo in prijateljstvom z drugimi državami.

Novi romunski veleposlanik v Moskvi Gafencu je snoči odpotoval iz Bukarešte

Angleži se v Egiptu umikajo na nove postojanke

London, 8. avgusta. AA. Reuter: V londonskih krogih izjavljajo, da Angleži Zeile, ki so jo ponudili Italiji kot darilo 1. 1935, a je Italijani niso sprejeli, niso branili Italijani imajo zdaj pred seboj obrežno cesto proti Berberu, dolgo 240 km. Izjavljajo, da se bo britanski odpor začel v goratem predelu med Cargaisom in Veinom.

Tanger, 8. avgusta. AA. Stefani: Iz Algecirasa poročajo, da so včeraj pokopali v Gibraltarju več britanskih mornarjev, ki so jih na vojni ladiji »Resolution« ubile bombe italijanskih letal v zadnji letalski in pomorski bitki južno od Balearov. Dalje poročajo, da se je angleška eskadra, ki je te dni zapustila Gibraltar, spet vrnila v gibraltarsko luko. Ogledni poleti nad utrdbami, ki jih opravlja neko letalo neznane narodnosti, se nadaljujejo dan za dnem.

London, 8. avg. DNB: Iz uradnih virov se je

več pogojem svojega pravnega obstoja, stremlejnja te bratovščine gredo daleko preko dušnopastirske brige za koroške Slovence. Tako ne spada izdajanje, posredovanje in širjenje leposlovnih, obče koristnih knjig, kot to poudarja § 3 pravi, v dušnopastirski delokrog, marveč je nezadovoljen in nedovoljen posveten delokrog, kakršen je po veljavnih predpisih izrazito verski organizaciji prepovedan. Z ozirom na predpise kazenskega zakonika je vsako delovanje, ki bi pomenilo poizkus nadaljevanja te organizacije ali novo ustanovitev v drugi obliki z istimi ali sličnimi cilji, prepovedano. V zastopstvu vladni prezident Pawlovski.

Premožen posestnik ponarejal denar

Štirje člani ponarejalske družbe obsojeni na 5 let in 7 mesecev

Sedež družbe Golnik

Ljubljana, 8. avg.

Med ljubljanskim okrožnim sodiščem so sedaj redki procesi proti ponarejevalcem denarja, odkar so bile za te zločince uvedene strožje kazni. Zadnji tak proces je bil leta 1937 pred malim kazenskim senatom. Takrat sta bila obsojena zaradi tega zločina Anton Bregar, 32 letni mizarjski pomočnik iz Drlje, in Peter Vidregar, 40 letni posestnik iz Moravčev, oče šestih nepreskrbljenih otrok, ki ima takole 80.000 din premoženja. Vsak je bil takrat obsojen na 10 mesecev strogega zapora. Vidregar je bil svoj čas zapleten tudi v veliki Selanov ponarejalski proces, ko je znan Ivan Selan Moravčevom ponarenil kar na debelo tisočake in to prav spretno. Selan je itak znan kot sloveč risar-samouk. V tem procesu je bil Vidregar obsojen na dve leti robije. Vidregar in Bregar sta si bila dobra znanca.

Dobra in premožna kompanjona

Nekaj dni pred veliko nočjo leta 1937 sta se sešla Vidregar in Bregar. Prijateljsko sta se razgovarjala o vseh mogočih vprašanjih. Prišla sta tudi na denar. Bregar je še precej spreten risar. Vidregar mu je kratko pripomnil:

»Vem za dva dobra kompanjona. Sta premožna posestnika in trgovca tam na Gorenjskem.«

Kmalu se je ustanovila ponarejalska družba. Vidregar Peter je prevzel funkcije posredovalca, Bregar Anton posle tehničnega vodje podjetja, dva posestnika pa funkcije finansirjev. Bila sta to: Dolen Jernej, p. d. Plevelov, 36 letni posestnik na Golniku, katerega premoženje cenijo na 200.000 din, in Jože Mali, 43 letni mizarjski mojster in posestnik na Golniku. Ta je bil svoj čas zapleten v znano veliko kokainsko afero.

Vsi štirje so se po Veliki noči sestali v gostilni pri »Novi pošti« v Domžalah in se živahno dogovarjali, kako naj bi Bregar začel izdelovati ponarejene bankovce po 500 in 1000 din. Dolen in Mali sta dala Bregarju denar, da je najprej nakupil opalograf, primeren papir, risarsko orodje in kemikalije. Povabila sta ga na Golnik, kjer je bil Malijev gost. Zaprla sta ga v posebno sobico, kamor ni nikdo imel dostopa. To je stara praksa ponarejevalcev. Uporabljal jo je že v slovenski literaturi znameniti ponarejevalec Matija Preslesnik. Bregar je počasi delal. Oba finansirja sta mu dala originalne bankovce v znesku dva tisoč dinarjev.

Bregar pa se je po enem tednu aresta in posla naveličal. Nekega dne je popihljal iz Golnika. Pozneje sta ga finansirja prišla. Izgovorjal se je kratko: »V šenčurskem gozdu so me napadli razbojniki in me oropali.«

Po 3 letih odkrit zaklad bankovcev

Premožni Jernej Dolen je pobral vso rotopijo in že narejene falzifikate. Bregar je napravil 44 ponarejenih bankovcev po 500 in enega po 1000 din. Falzifikati so bili prav nespretno risani in narejeni.

Dolen je nato vse spravil v podstrešno sobo doma pod deske. Letos februarja so orožniki napravili pri Jerneju Dolenu hišno preiskavo, ker je premožni posestnik prišel v konflikt s kazenskim zakonom zaradi prisvojitve tuje imovine. Dolenu očitajo, da si je oktobra l. 1936 prilastil moško kolo, vredno 1.200 din, dalje istega leta na škodo banovinskega cestnega odbora 28 m cevi, dalje na škodo barona Borja lovsko puško in zlato verigo.

Ko so orožniki vodili natančno preiskavo pri Dolenu, so nenadoma odkrili zaklad bankovcev. Jasno jim je takoj bilo, da gre za ponarejenice. Dolen so 22. februarja aretirali in izročili sodišču.

Obtoženi poskusa ponarejanja

Državni tožilec je sedaj obtožil Jerneja Dolena, Antona Bregarja, Jožeta Malija in Petra Vidregarja le poskušnega ponarejanja denarja, ne pa ponarejanja samega. Za poskus so določene nižje kazni.

Obtoženci so pred malim kazenskim senatom v bistvu priznali dejanje in krivdo. Malemu kazenskemu senatu je predsedoval s. o. s. dr. Julij Fellahar, javno obtožbo je zastopal državni tožilec g. Bogdan Lendovšek, obtožence so branili štirje branilci.

Dolen je najprej omenil, da je bil l. 1937 v denarnih stiskah. Mnogo denarja je porabil za predelavo hiše. Takrat se ni bil gospodar, lani po materini smrti je prevzel posestvo. Zazidal je v hišo 60.000 din, pa je hotel na kak način denar nazaj dobiti. Z Malijem sta prišla na misel, da bi njima kdo delal denar. Dogovorili so se z Bregarjem. Ta je zapovedal: »Mir mora biti v sobi! Nikdo notri!« Se sam ni smel notri vstopiti. Jože Mali je pripovedoval, da mu je neka Micka, tihotapka s svilo, pomagala

in mu obljubila, da bo vse falzifikate spravila čez mejo in jih tam spravila v denar. Bregar in Vidregar sta kratko priznala.

Obramba je zavzela pravno stališče, da ne gre tudi niti za poskus ponarejanja, marveč samo za pripravljalo dejanje, sploh gre že za odstop kaznivega dejanja. Zato naj sodišče obtožence oprosti!

Delali so denar in sodba

Sledilo je daljše posvetovanje. Mali senat pa je zavzel popolnoma nasprotno stališče od drž. tožila in branilcev. Bil je pravnega nazora, da gre v tem primeru edino-le za pravi zločin ponarejanja denarja. Dejansko in resnično so že delali denar. Ni to poskus, niti pripravljalo delo. In bili so vsi obsojeni na skupno kazen 5 let in 7 mesecev robije. Posebej takole:

Bregarju Antonu in Vidregarju Petru je bila 10 mesečna kazen zvišana. Bregarju na eno leto in 6 mesecev robije in 600 din denarne kazni, Vidregarju na eno leto in 8 mesecev robije ter 500 din denarne kazni.

Dolen Jernej je bil obsojen zaradi ponarejanja in tatvine kolesa na eno leto in en mesec robije ter na 2.400 din denarne kazni. Jože Mali na eno leto in štiri mesece robije ter na 1.200 din denarne kazni. Vsi pa v izgubo častnih državljanjskih pravic za dve leti. Kazen je sprejel edini Bregar, drugi se bodo pritožili.

Celjski planinci slave 10 letnico alpinističnega kluba Skale

Celje, 8. avg.

Skalaši in planinci bodo v nedeljo, 11. avgusta, slovesno praznovali lep jubilej na Okrešlju. Pred dobrimi desetimi leti se je porodila med savinjskimi ljubitelji planin misel, razširiti skalasko idejo med savinjskimi in celjskimi planinci. Prišla je pobuda tudi od ljubljanskih tovaršev in tako se je zbral krog planincev okoli tov. inž. Žumra iz Nazarij. Njemu so pomagali gosp. dr. Arh. g. Prisljan ter pokojni Kristof v Gornji Savinjski dolini, v Celju pa je sodelovala akcija na ramah g. Smigovca, Tomca in Kovača. Vsi ti so z združenimi močmi ustanovili v osrčju Savinjskih planin, v sončnih Lučah, skalaski klub.

Sprva je imela savinjska podružnica Skale svoj sedež v Lučah, redne seje so bile v Nazarijih, ker je bilo za odbornike tako bolj prikladno. Kasneje se je krog Skalašev razširil. Ker se je klub prijavljalo vedno več Celjanov, so sedež Skale premestili v Celje. S tem je bila dana možnost lažjega upravnega vodstva, kar je vplivalo tudi na dvih stevila članstva. Za klub pa so nastopili tudi težji časi, kar je povzročilo v klubu mrtvilo. Toda mala skupina idealnih fantov, predvsem mlajših, pa ni odjenjala. Ta njihova trdna volja je pomagala prebrskati krizo. Zadnja leta so prinesla društvu mnogo novih članov, ki so porok za nadaljnji uspešni razvoj.

Toršice udejstvovanja članstva Savinjske podružnice AK Skale so Savinjske planine. V danih razmerah se udeležujejo tudi v drugih gorah Razen domačih gora so obiskali tudi Durmitor in sosednje vrhove, pa tudi v Dolomiti in Visokih Turah so bili Skalaši gostje. Tudi z vrst Skalašev so gore zahtevale svoje žrtve. Na Skratci se je poneseval v cvetu mladosti idealni alpinist France Lečnik. V svojem poklicu pa je našel smrt požrtvovalni Skalaš gospodar Emil Kristof.

To je le kratka zgodovina in opis dosedanjega delovanja Savinjske podružnice AK Skale in njenih članov. Podrobnejše življenje v klubu pozna le tisti, ki je vedno vneto deloval v krogu Skalašev tudi takrat, ko za klub niso bili sončni dnevi. Omenimo na kratko še članske sestanke, ki so vedno prav prijetni večeri. Člani se zbirajo v klubovi sobi v Prešernovi ulici. Vsakokrat ima predavanje drug član, ki si zbere za predmet predavanja opis svoje najlepše ture na gorah. Ker so planinci navadno ljubitelji lepe pesmi, se dostikrat z njo zaključijo skalaski sestanki. Seveda ne sme manjkati tudi predavanja o plezalni tehniki, fotografiji in o prvi pomoči v primeru nesreč. Na take sestanke pa niso vabljeni samo člani, temveč vsi prijatelji Skale. Poleg rednih sestankov so tudi posebni večeri, posvečeni zlasti foto-amaterjem.

Do sedaj je klub priredil več krajših plezalnih tečajev v Savinjskih Alpah, kakor tudi manjših plezalnih vaj za začetnike na bližnjih stenah. Kljub precejšnji oddaljenosti planin je alpinistično udejstvovanje posameznih članov razveseljivo. V zimskih mesecih pa naši Skalaši radi obiskujejo Lučko kočo, katero imajo v najemu od škofijskih posestev za svoje zave-

Ljubljana od včera do danes

Včerajšnji dan je minil brez kakšnih presenečenj. Sicer so po nebu vse čas po malem motovili oblaki, ki dežju se pa le ni hotelo pripraviti. Dan je bil prav po godu kopalcem, ki so izrabili urice, kakor jim jih vreme letos le tako redko privošči. Po vseh kopališčih je bilo včeraj na moč živahno, tako kakor že zlepa ne. Tisti, ki se jim ne da hoditi dalje ven iz mesta, so krenili na kopališče Hirijske ali pa na Ljubljano, drugi pa so se odpeljali proti Savi in proti Gradščici. Vsa prosta obrežja so bila polna kopalcev.

Davi je bilo nebo skrajša sicer precej oblačno, pozneje pa se je sonce, ki mu je bil prišel na pomoč odločen veter na višavah, srečno prirnilo na plan ter je pozlatilo dan s svojo prijazno lučjo. Na obzorjih sicer že umazani oblaki, vendar pa se zdi, da se nam za čez dan ni treba bati dežja.

Veliko srečo je imel v nesreči

Včeraj dopoldne bi se bila tam na Miklošičev cestni skoraj primerila nesreča, ki bi zahtevala smrtno žrtev. Okrog enajstih dopoldne je po Miklošičevi cesti privozil neki motociklist, po Masarykovi pa je prav tisti hip od Bavarskega dvora pripeljal tramvaj proti kolodvoru. Pred kolodvorom, kjer zdaj zidajo podzemsko stranišče, je gradivo zavzelo veliko prostora, tako da ga je zdaj tudi precej na vozišču. Promet je v neki meri oviran. Ne vemo, ali motociklist ni dovolj pazil, da ni opazil prihajajočega tramvaja, ali je morda vozil prehitro, da ni mogel svojega vozila ustaviti — dejstvo je, da ga je na križišču s tramvajsko progo, prav tam, kjer se pričenja otok za potnike,

ki čakajo na tramvaj, le-ta zadel s tako silo, da ga je prevrnil v velikem loku in ga še nekaj časa vlekel s seboj. Voznik tramvaja je sicer poskusil svoj voz zavrteti, ustavil pa ga je šele v bližini električne ure. Ljudem se je zledenila kri v žilah, ženske so v strahu in grozi zavreščale. Motociklist pa se je menil nič tebi nič mirno pobral ter si otepel prah na obleki. Obleka je bila sicer nekoliko raztrgana, nekoliko se je tudi potolkel na nogah, drugega pa ni bilo hudega. Ta je pa res imel v svoji nesreči veliko srečo. Taki karamboli se navadno ne končavajo na način kakor se je končal včerajšnji pred kolodvorom.

Prva dela za „Slovenski dom“

Nekaj dni že podirajo na vogalu Kolodvorske in Tavčarjeve ulice staro Hudovernigovo hišo. Za začetek so porušili srednje in stranske prostore, ki so bili svojčas uporabljani za gospodarske namene, zadnje čase pa so tam imeli svoje lokale odnosno delavnice razni obrtniki. Delo bo šlo pe vrsti, tako da bodo nazadnje porušili enonadstropno hišo. Ta veliki kompleks je bil kupljen za bodoči veliki »Slovenski dom«, reprezentančni osrednji prosvetni dom, v katerem bo imela svoje prostore Prosvetna zveza in druge naše kulturne, prosvetne ter narodnovzgojne organizacije. Tod bodo tudi prostori za ljubljansko radijsko oddajno postajo. Ker tako zahteva mestni regulacijski načrt, se bo morala zgradba umakniti skoraj za 5 m od ceste noter, tako da bo stala v ravni črti z vrhom Strukljevega hotela. Zdjaj bo končno tudi ta del mesta dobil moderno lice. Veliki reprezentativni dom bo mestu v ponos in okras.

Na rojstni dan Nj. Vel. kralja Petra II. bo odkrit spomenik njegovemu velikemu očetu

Slovesno odkritje spomenika Nj. Vel. kralju Aleksandru Zedniteljju bo na rojstni dan Nj. Vel. kralja Petra II. Odkritje bo takoj po službi božji v stolnici. Za ta dogodek so v teku priprave, da bo največještejnja rodoljubna manifestacija, kar smo jih kdaj pri nas doživeli. Vsi sloji in stanovi, vsi Slovenci ne glede na politično prepričanje, se bodo zbrali v slogi, da proslavijo dogodek in pred vsem svetom s to veliko manifestacijo izpovedo svojo trdno voljo, da ostanejo združeni v okrilju velike Jugoslavije. Od povsod bodo vlaki v mesto vozili množice slovenskega ljudstva. Ta dogodek mora biti zapisan z zlatimi črkami v zgodovino slovenskega naroda. Že zdaj se pripravljamo nanj, da bo čim močnejši in čim lepši!

Četopslni dvoboj med Hercegom in Slavkom Kolarjem

Oba imenovana gospoda zavzemata ugledno mesto v hrvatskem političnem vodstvu. Herceg je predsednik hrvatske prosvetne organizacije Seljačke Sloga, Kolar pa je predstojnik banškega oddelka za kmečko gospodarstvo. Posebno je znan Rudolf Herceg zaradi svoje odločnosti in precejšnje oblastnosti, katere ne skriva niti v stiku z ljudmi, ki prav tako odločajo v hrvatskem političnem vodstvu. Nedavno je hrvatski izemir Premužić napisal knjižico, v kateri podaja navodila za pogozdovanje kraških golečev. Ta knjižica je povzročila nekatere pomisleke v kmetijskem oddelku banške oblasti, pa zato ni dobila tistega priporočila, ki ga je bil Herceg zahteval. Herceg je bil tudi zahteval naj banška oblast odkupi 2000 izvodov Premužičeve knjižice, toda predstojnik Kolar je zahteval odklopil. V odgovoru Hercegu, ki ga prišaja »Jutarnji list«, je predstojnik Kolar okral Hercegovu oblastnost in ga podušil, naj se ne vlika v stvari, v katerih so drugi bolj doma kakor pa sam. Njegovi gospodarci nazorijo tako, da se z njimi ni vredno resno pečati, tako pravi predstojnik Kolar. Na Hercegov očitke, da so uradniki tako imenovani »grupaši«, pa odgovarja Kolar, da se mu tak očitke ne zdi žaljiv, saj javnost točno lahko ve, koliko ima mesečne plače ta ali oni uradnik, pač pa se kaj takega ne da reči o maršalstvu zasebnem uradniku in veljaku. (Kolar celo pravi, da bi gotovo policaj prijel uradnika, ki bi se upal v Rogožski Slatini igrati hazardno igro »makao«). Očitno s tem namiguje na določeno osebo.) Končno se Kolar brani pred Hercegovim očitkom nevalificiranosti in pravi, da je za časa diktatorskih režimov mnogo pretrpel. Obkljublja tudi Hercegu, da bo napisal komedijo, katere glavna oseba bo Rudolf Pangejac, dejanje pa se bo odigravalo v najbolj elegantnih hotelih v Zagrebu in drugih evropskih prestolnicah. Na ta članek je še v isti številki »Jutarnjega lista« odgovoril Herceg na kratko, rekoč, da Kolarjeve obtožbe niso resnične in da se bo z njim pomenil še kje drugje.

Ta polemika ima svojo zanimivost zaradi tega, ker so se začeli lasati med seboj veljaki v hrvatskem vodstvu. Povedati je tudi treba, da se predsednik »Seljačke Sloga« knj red ukvarja tudi z marksistično literaturo. »Hrvatska straža« je Hercegu za večkrat očitala, da diši njegovo delo dostikrat po čistem marksizmu.

Nevarnega zlikovca iščejo

Maribor, 7. avgusta.

Tezenskim orožnikom je kočarka Ana Firis prijavila, da ji je konec meseca junija 28 letni brezposelni dninar Ivan Mohorčič s podstrešja ukradel raznega perila v vrednosti 300 dinarjev. Mož je hodil prenočevati na njeno podstrešje, kamor nikdo drugi ni imel dostopa. Mohorčič je svoje stanovanje brez odgovpodi zapustil, vendar stanodajalka ni ničesar sumila. Ko pa je nekaj časa zatem pogledala na podstrešje, je opazila tatvino.

Orožniki so ugotovili, da se ta Mohorčič klati po mariborski okolici in da se skriva pred orožniki. Išče ga tudi mariborsko okrožno sodišče, kjer bi moral biti kot osumljenec zaslišan. Bržkone ga je kak njegov prijatelj posvaril in si zato ne upa prikazati možem postave.

ZGREŠENI STREL

»Mislil, da se vam ni treba ničesar bati,« ga je hotel pomiriti Slad. »Kako to, progm vas? Staridge je zastropljen, Hubert ubit z nožem. Morebiti sem jaz sedaj na vrsti...«

Zadržel je pri tem, se okrenil okrog se in se vsedel na stol.

»Zakaj bi vas kdorkoli mislil umoriti, gošpod Towley?«

»Iz kakšnega razloga pa sta bila ubita Hubert in Staridge?« je hitro odvrnil tovarnar in njegove oči so gorele kot dva ognja.

»Tudi jaz bi rad vedel,« mu je odgovoril detektiv. »Morebiti mi boste pri tem v pomoč.«

»Jaz vam?« Towley je vetal a stola. Nad njegovim nosom so se epet pojavile gube. »Kako naj bi to storil?«

»Ali ste bolj pogosto videli Staridgea?«

»Seveda.«

»Tukaj ali poslovno?«

»Zmerom tukaj. Enkrat sem ga videl tudi poslovno, toda tedaj je bil že nekdo z nami.«

»Kakšen vtis je naredil na vas?«

»Kako to mislite? Za vrača,« je rekel razjarjeno. »Pa menda ne mislite, da bom

kaj slabega povedal o pokojniku?«

»Torej pomeni, da bi se dalo o njem reči tudi nekaj neugodnega?«

Towley je poskočil, kakor bi ga pilila oca.

»Mislite si, kar si hočete! Jaz nisem prišel semkaj, da bi...«

Bil je besen in je iskal besede.

»Da...« je ponovil Slad.

»Da... karkoli... je odgovoril Towley. Towley je obstal in ga presenečen pogledal.

»Ali vi veste, da ljubi Bandillo vašo hčerko?«

Slad je upal, da bo s tem vprašanjem zmedel Towleya in ni se prevaril. Tovar nar je v hipu prebledel kot zid.

»Kaj? Kaj ste rekli?« je presenečen izjeljal.

»Če se ne motim, gošpod Towley, je vaša hčerka vračala ljubezen. Rad bi vedel, če ste se vi morebiti prepirali z Bandillom?«

Tovarnar se je med tem zopet zbral.

»Vi povejte meni... ali mislite, da bom dolgo trpel in poslušal ta vaša nerazuma vprašanja? Prihajate mi s takimi stvarmi in mi hočete natveziti, da Vera... Bedarija!«

Ze je bil roko položil na kljuko, pa vendar vrat ni odprl, temveč se je obrnil proti detektivu in mu pokazal svoj obraz, ki je bil kar zelen od besa.

»Kaj sploh hočete s temi vprašanji?«

»Ljubezen do zaročenke ubitega je lahko zadosten razlog za umor, ljubosumje, večni trikot itd... Toda sedaj to ni važno, ker je morilec ubil tudi Staridgea in tu gre gotovo za drugačne nagibe. Ali vam je kaj znanega o osebnih razmerah Bandilla?«

»Ne, pa me tudi nič ne briga. Rečem vam samo eno: ne vlačite imena moje hčerke v to zadevo!«

»Zakaj pa je prišla k vam nekoliko prej, preden smo našli Staridgea mrtvega?«

Towley je ostal kot prkovan. Začel se je vznemirjati in plašno dihati in si obraz brisati z robcem. Sprva ni mogel izreči niti besedice.

»Ali vam ni morebiti sporočila, da je dobila neko pisemce?« je nadaljeval Slad, ne da bi izpuštil tovarnarja za trenutek iz svojih oč. Towleyeve črte na obrazu so svedočile o strašnem presenečenju.

»Ne vem, o čem govorite. Mar vam sama ni tega povedala? Ko ste prišli k njej, jo je bolela glava, pa je zato prišla k meni po aspirin?«

»Vi nosite zmerom aspirin s seboj, gošpod Towley?«

»Zmerom, odkar sem si pobil glavo pri avtomobilski nesreči. Pogosto me glava boli, in zdi se mi, da me bo sedaj ponovno začela boleti.«

»Zal mi je,« je rekel Slad sočutno. »To bo najbrže zaradi tega razburjenja.«

»Kakšno razburjenje? Veega je kriv ta Jim Ruvan, moj uslužbenec. Ne bom več trpel njegovih žaltev. V ponedeljek bo zletel. Zadoštil dolgo sem ga trpel, toda sedaj mi je zadosti, ker jaz ne bom svojih živcev...«

»Vzemite tableto aspirina!« mu je priporočil Slad.

Tovarnar je naredil kisel obraz.

»Tablet nikoli ne jemljem. Ne morem jih pogoltniti. Jemljem le aspirin v praskah.«

Potegnili je iz žepa podolgovato steklenico in natrosil nekaj praška na svojo dlan in ga pojedel o spačenim obrazom.

»Tak okus ima kakor prašek proti moli.«

»Tega nisem nikdar jemal,« je pripomnil Slad resno.

»Dobro,« je rekel Towley in odšel iz sobe.

Slad je stopil za njim, poklical policaja in mu rekel, naj pokliče Jima Ruvana.

Jim se je s trudnim obrazom pojavil.

»Kaj pa je spet?« je vprašal.

Nadzornik mu je pokazal neki predmet na svoji dlan.

Jim je pogledal na Sladovo roko in izbulil oči:

»Moj nožiček! Po koslu sem ga ves čas lekal. Kje ste ga našli?«

»V Staridgejevem žepu.«

»Pri Star... Za božjo voljo! Kaj naj to pomeni?«

»Ali ne bi mogli tega vi meni povedati, Jim?«

»Jaz? Jaz? Saj vendar nisem... Čujte, kaj vse se za tem skriva? Jaz sem očistil svojo pipo s tem nožičem, ker je Janetle rekla, da moja pipa smrdi. Da bi me pustila pri miru, sem začel strgati z nožičem žilindro. To nič ne pomaga, mi je rekla, pa kaj morem jaz za to? Nisem jaz kriv, če...«

»Dobro, lepo Jim! In kje ste pustili svoj nožiček?«

»V skupni sobi pred večerjo. Pustil sem ga, mislim, na kamnu, ker sem pred tem molal popel v kamnu in sem ga verjetno tedaj pustil na kamnu.«

»Poslej ga niste več videli?«

»Nisem, vse doslej ne.«

»Lepo, Jim, zadosti bo.«

»Jim je obstal pri vratih in se spet obrnil v sobo.«

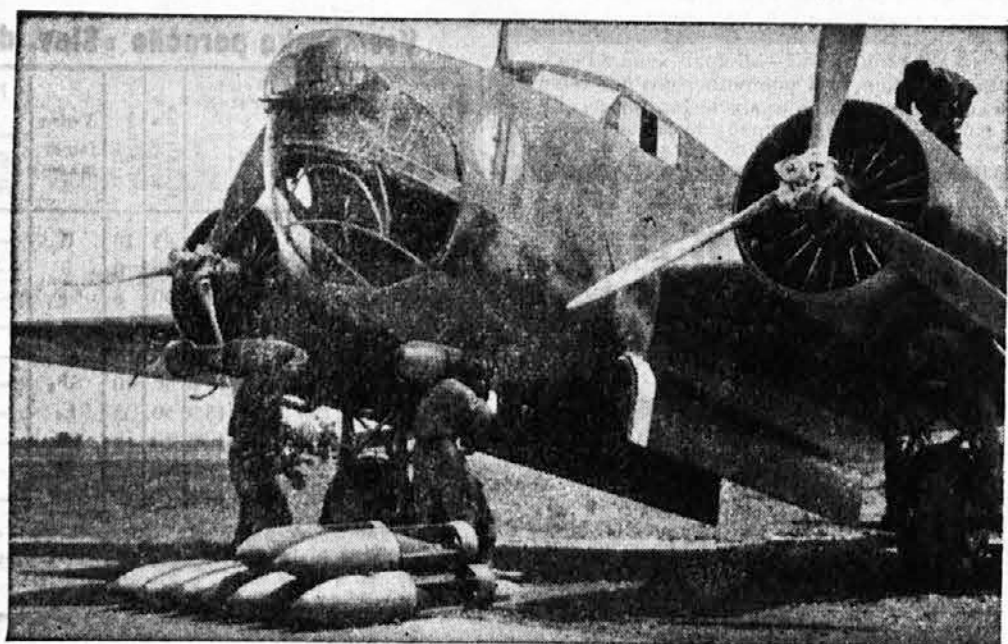
»Ali lahko spet vzamem svoj nožiček?«

»Ne Jim,« mu je odgovoril Slad. »Bi ga potem spet kje pozabili.«

Dvanajsto poglavje.

SOBARICIN JOK.

»Vsedite se Clineton in malo podro-majte!« je rekel Slad Clinetonu, ki si je ravno polnil pipo. »Premislil sem se, Cheldron naj se vrne. Zdravnik nam bo nekoliko še pomagal in bo povedal, tisto, česar mi ne vemo, čeprav s tem dosti ne računam. Pa tudi Cheldron bi morebiti naredil nekaj dobrih posnetkov. Pokličite njega in Irvina, naj ostane — ta pri vas.

Italijanski bombnik, ki se pripravlja na polet. Kakor kaže slika, se bo dobro založil z bombami, preden odleti nad sovražnika.

Nekaj misli o napovedanem napadu na Anglijo

Nemški general piše, da bo tudi v boju z Anglijo odločilo letalstvo

Kakšno je tisto orožje, o katerem je nemški kancelar Hitler v nekem svojem davnem govoru dejal, da ga ima Nemčija pripravljeno tudi za Anglijo, še danes ni znanega nič zanesljivega. V vojaških krogih raznih držav že od tistega Hitlerjevega govora pa do danes ugibajo, katero naj bi bilo ono učinkovito orožje, ki bi tudi za Anglijo zaleгло, pa moramo kljub temu reči le, da je vse to dozdaj še vedno le ugibanje. Če imajo Nemci takšno orožje res tudi pripravljeno, je razumljivo zakaj ga drže v toliki tajnosti. Gotovo zato, ker se zavedajo, da z Veliko Britanijo ne bo šlo tako lahko, kakor je šlo s tistimi državami, ki so neposredno mejile na nemški rajh in niso bile od njega ločene po takšni oviri kot je ločena od nje Anglija, — po morju, čeprav je to razmeroma ozek Rokavski preliv.

Drugačno bojišče — drugačno orožje

Morje je sicer Nemčijo ločilo tudi od Norveške, toda Nemci so vedeli, da s to državo ne bodo imeli tako velikih težav, kajti v vojaškem oziru ni bila bogve kako dobro pripravljena v primeri z nemško vojsko, čeprav so Norvežani imeli precej močno brodogradnjo. Predno pa je Nemčija začela vojno z Norveško, pa je tudi dobro vedela, da ne more iti v boj proti njej z istim orožjem, kot je šla na primer prej proti Poljski. Zavedala se je, da jo od Norveške loči morje. Ker ni mogla kar tako brez težav in nevarnosti z ladjami prepeljati do norveške obale zadosti svojih vojakov, je morala seči po drugem, do tedaj še ne dosti preskušnem »orožju« — po padalcih. Svet je takrat spet ostrmel in se moral znova prepričati, da Nemčija res dela vse po »vnaprej določenem načrtu«, čeprav so to frazo nekateri smatrali v gotovih primerih le za izgovor nemškega poveljstva, če se mu tu ali tam le ni tako naglo posrečilo doseči kakšnih večjih uspehov.

Nemški vojaški strokovnjaki so naredili svoje načrte za vojaške operacije po načelu, da je treba na različnem področju uporabiti različno orožje, če naj ima zadovoljiv uspeh. Vojne na Norveškem — tako pravijo nekateri vojaški strokovnjaki — morda še danes ne bi bilo konec, če bi se morali Nemci opirati le na tisto svojo vojsko, ki bi jo mogli prepeljati z ladjami čez morje, čeprav gre tu le za razmeroma ozke prečle, kajti angleško letalstvo bi ji bilo stalno »na vratih« in bi v veliki meri onemogočalo njen prevoz čez morje.

»Na vrsti« je Anglija

In zdaj je na vrsti — pravijo vedno odločneje nemška in italijanska časopisna poročila — Velika Britanija. Tudi tja gotovo ne bo mogoče kar tako brez težav prepeljati zadostne vojske z ladjami, čeprav so Nemci osvojili vso holandsko, belgijsko in francosko obalo, ki lahko služi kot zelo ugodno oporišče najraznovrstnejšim njihovim vojaškim oddelkom. Južna in jugovzhodna angleška obala je namreč zelo strma in sovražne ladje ne morejo kar tako pristajati kjerkoli ob njej, čeprav

se jim posreči priti v neposredno bližino. Britanski otok tu varujejo precej zanesljivo visoke pečine, ki se dvigujejo neposredno iz morja, poleg tega so brez dvoma Angleži poskrbeli tudi še za druge vrste obrambe, obrambo z obalnimi topovi, obalnimi letalskimi stražami in podobnim.

4 milijonska vojska še najboljša obramba!

Ker pa Angleži ne računajo, da bi jih Nemci napadli le od te strani, pač pa lahko tudi od vseh poldrugod, so tudi na drugih krajih poskrbeli za potrebno obrambo, če bi se Nemci skušali tam izkrcati. Se najbolj varne pa se brez dvoma počutijo Angleži zaradi tega, ker se zavedajo, da imajo danes pod orožjem — kakor pravijo sami — okoli štiri milijone vojakov, čeprav morda še niso vsi najboljše izurjeni. Tej njihovi, vsekakor ne majhni vojski pa bi v primeru večjega nemškega napada pomagali tudi civilisti, ki se pridno vadijo v rabi orožja in b njihova naloga predvsem onemogočiti, da bi nemški padalci poskušali — podobno kot na Norveškem — nadaljevati svoj vojaški osvajalni pohod. Na sovražne padalce tudi Angleži tudi že računajo in so zdaj prepričani, da se jim kaj takšnega kot na Norveškem, v Angliji ne bo posrečilo, pa če jih Nemci spuste s svojih letal še tako velike trume.

Kaj pa, če imajo Nemci res pripravljeno spet novo orožje?

Toda, kaj pa če imajo Nemci za Anglijo pripravljeno čisto novo presenečenje, orožje, ki ga dozdaj še pri nobenem nemškem pohodu niso uporabljali. S takšnim načinom vojskovanja, kakršnega se poslužuje dozdaj, ne bo mogoče dosti doseči — pravijo nevtralni vojaški strokovnjaki — kajti Anglija ima zaradi svojega močnega brodogradništva, da ga ima celo več kot ob začetku vojne, saj plove zdaj pod njegovo zastavo še mnogo poljskih, norveških, danskih, holandskih, belgijskih in francoskih vojni in trgovskih ladij, možnost, da se, čeprav ne brez težav, oskrbuje iz svojih čezmorskih posestev z vsemi stvarmi, ki jih potrebuje za preskrbo civilnega prebivalstva in vojske ter za nadaljevanje vojne, čeprav bo morda dolga. Z dosedanjim načinom vojskovanja torej ne bo dosegel ne eden ne drugi posebnih uspehov, najmanj pa odločilne zmagne na bojnem polju.

Tudi tokrat bodo odločila letala?

Vprav zaradi takšnih pomislekov pa so se začeli tako v vojskujočih se kakor v nevtralnih taborih baviti z vprašanjem, katero bo tisto učinkovito orožje, s katerim bodo Nemci izsilili odločitev. Če smemo sklepati iz pisanja nemškega časopisa, stavijo Nemci največ upanja tudi pri bodočem vojskovanju z Veliko Britanijo na svoja številna jadralna letala, kar je moči sklepati iz njihovih zadnjih poročil. Te dni je napisal v časopisu »Berliner Börsen

Zeitung« nemški vojaški strokovnjak, general Kwade, članek, v katerem se bavi s skorajšnjim napadom na Anglijo, ter pravi, da bodo letala tudi v tem boju igrala najvažnejšo, da celo odločilno vlogo, morda takšno, kakršne dozdaj še niso odigrala v nobenem spopadu. V istem članku tudi etoji, da angleško ljudstvo naravnost trepeta pred dnevom, ko se bodo zgrnila nad britansko otočje trume nemških napadalnih letal in sejala smrt ter razdejanie, kakršnega svet še ni videl.

Delati sovražniku škodo z bombardiranjem še ne zadostuje

Težko si je zamisliti, da ne bi bila res ravno letala najučinkovitejše orožje v boju z Anglijo. Res je vsaj to, da sovražnik lahko povzroči z njimi največ škodo na nasprotni strani, četudi se mu morda ne bo posrečilo ozemlja tudi zavzeti. Na brodogradnjo, ki bi se mu posrečilo prepeljati kopensko vojsko, pehoto in motorizirane oddelke, s preveliko zanesljivostjo ni računati. Vprašanje je zdaj le, ali se bo Angležem posrečilo nadomestiti sproti škodo, ki jo ji bodo pri neprestanih sovražnih poletih prizadejali Nemci. Če se jim to posreči — o čemer nekateri ne dvomijo — in če se Nemcem ne bo posrečilo izkrcati svoje zadosti močne vojske bodisi ob angleških obalah ali pa s pomočjo padal sredi Anglije kje, potem vojna z Anglijo tudi v bodoče ne bo dosti drugačna, kakor pa je bila dozdaj, vojna letalskih poletov na obe strani in uničevanje tega, kar je moči nadomestiti.

In spet se pojavlja vprašanje, kdo bo to škodo lahko dlje nadomeščeval. Nadomestiti človeških žrtev, vojaških in civilnih, sicer ne bo mogel nihče. Tako res stopa v ospredje vedno bolj vprašanje »zdravega razuma«, ki ga je v svojem zadnjem govoru voditelj nemškega naroda še enkrat priporočal.

Le Bled ga je počastil

Sloviti elektrotehnični izumitelj Mihael Pupin, po rodu Srb iz Banata, je pri vsej svoji svetovni slavi doslej častni občan ene same jugoslovanske občine in sicer Bleda. Na mirovni konferenci v Parizu leta 1919 se je ameriško zastopstvo pod Pupinovim vplivom v Parizu zavzelo za Jugoslavijo, v je dobila Bled in Bohinj z okolico, zaradi česar

Prvi parnik

Prvi parnik je naredil španski mehanik in častnik vojne mornarice Blasco de Garay, ki je 17. junija 1543 kazal svojo novo ladjo cesarju Karlu V. Trdil je, da njegovo ladjo žene para. Preskušnja je uspela in model njegove ladje je bil razstavljen pred stolnico v Barceloni. Sodobniki tega prvega izumitelja seveda v stvar niso verjeli in so ga imeli za goljufa.

Celina »Lemuria«

Lemurija se imenuje, česar najbrž ne veste, celina o kateri domnevajo, da je nekoč bila na predelu med Sundskimi otoki v Južni Aziji in med Madagaskarjem, pozneje pa se je pogreznila v morje. Edini ostanek te celine naj bi bil otok Madagaskar.

Še en prizor iz begunskih taborišč v Franciji. Staraka kar takole na prostem pripravlja obed.

Napovedi o letošnji žetvi v Romuniji

Romunsko kmetijsko ministertvo je objavilo nekaj števk, ki kažejo, da se neuradno ocenitev letošnje žetve v Romuniji. Po teh podatkih bodo tam pridelali do 360.000 vagonov koruze, 66.650 vagonov ječmena, semena sončnice 17.000, bombaža pa 16.000 vagonov. Pri tem so mislili vagoni, ki imajo po 10 ton. Računajo dalje, da bodo letos v Romuniji pridelali na vsakem hektarju zemlje 820 kilogramov pšenice.

Gospod knjižničar Skorpionček

Odkar je človek iznašel tiskarekni stroj, je napisal in natiskal ogromno število knjig. Neštete knjižnice po svetu hranijo v ešeti in vezani obliki človeške misli, ki jih je tiskarska barva pričarala na papir. Na svetu so tako velike knjižnice, da imajo že nad 5 milijonov knjig. Kar strah nas je ob misli, kam bo to privedlo! Če odmerimo človeštvu na primer še trideset tisoč ali še več let — ali ne bo taka knjižnica izgledala, kakor da bi z njimi krili vso saharso puščav?

In kako neskončno majhen bo tedaj obiskovalec take knjižnice, kako majhni bodo tudi glavni knjižničar in njegovi pomočniki!

Se mnogo, mnogo manjši pa bo gospod knjižničar Skorpionček, ki nas pri tem najbolj zanima. To je tisti mali, 3 mm. dolgi, ploščati rjavi pajek z dolgimi škarpami v sprednjem paru tipalk spodnje čeljusti, ki ga po naše imenujemo knjižni škorpionček ali skorpionček. Ta živalca pleza neumorno po knjigah, se premika med listi knjig v stranskih emereh in nazaj kar pravi raket. Ta čudni gospod knjižničar pa ni še nikdar poskusil prebrati niti ene same vrste v knjigah; on je samo lovec in so mu le same ogromne pokrajine za lov na še manjšo golazen, kot je sam. Neumisljeno preganja razna plemena pražnih in knjižnih in papirnih uši. Ker požira te 1 in pol milimetra dolge škodljivce knjig, ga smatrajo za zelo koristnega ravnatelja vsake knjižnice.

Ta prijatelj knjig zna biti tudi zelo hudomušen, mnogo bolj kot pravi knjižničari, ki so navadno zelo resni in suhoparni ljudje. On ni žuželca, pač pa pravi sorodnik velikih, strašnih škorpionov, le da mu manjka strupeno želo; če ga damo pod povečalno steklo, vidimo, kako razumno gleda s svojimi malimi očesi. Ko je na svoji način pregledal vse te stare »špehe«, se vzbudi v njem hrepenenje in želja, da bi šel po svetu — na kako drugo oddaljeno polico, kjer knjižnice uši še niso nič o njem slišale. Če bi lezel tja, bi to trajalo morda desetletja. Ker pa nima peruti in ker je moderen, sanja o aviatiki. Reče, je, ima pa bistro pamet ter si zna pomagati v stiski. Spretno si izbere to ali ono muho, jo nenadoma zgrabi s svojimi škarpami za nogo ali kakor mu pride prav — in že se ga muha ne more več otresti. Prišla je, da ga kot »cepelin« lepo brezplačno prenese po zraku v ta ali oni oddaljeni kot. Naš popotnik izstopi iz letala in zadovoljno nadaljuje svoje delo. Ta letalska pošta deluje tako imenitno, da se čisto vozi na tak način kar po več knjižničarjev na eni in isti muhi.

Radio

Program radio Ljubljana

Četrtek, 8. avgusta: 7. Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) do 7.45 — 12. Godalni kvintet Squire (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13. Napovedi — 13.02 Opoldanski koncert Radijskega orkestra — 14. Poročila — 19. Napovedi, poročila — 19.20 Deset minut zabave — 20. Slovensčina za Slovence (g. dr. Rudolf Kolarič) — 20.30 Knežki trio — 21.15 Reprodukcijski koncert simfonične glasbe — 22. Napovedi, poročila — 22.15 Operetna glasba (Radijski orkester) — Konec ob 23.

Drugi programi

Četrtek, 8. avgust: Belgrad: 21. Narodne pesmi. — Zagreb: 20. Prenos. — Bratislava: 20.40 Slovenske narodne. — Praga-Bрно: 19.40 Zab. spored. — Solija: 19.50 Lahka glasba. — Beromünster: 21. Solistični koncert. — Budimpešta: 21.10 Violina. — Stockholm-Hörby: 21.05 Wagnerjeva opera: »Mojstri pevci nimburski«. — Rim-Florenca-Turiz: 22. Piano. — Sottens: 19.30 Strassovi valčki. Belgrajska kratkovalovna postaja: YUA, YUB (49.18 m) 19.40 Poročila v slovenščini — YUF, YUG (19.69 m) 1.55 Oddaja za Južno Ameriko — 3.00 Oddaja za Sev. Ameriko.

89

Moore mi je pomagal. Zavzel se je zame pri vojnem ministertvu, da bi mi izposloval dovoljenje. Brzojavil je Primu de Riveri in ga prosil, naj mi pomaga. Dal mi je za generala pismo, ki je bilo napisano v angleškem jeziku, ki ga Primo de Rivera ni razumel. Pismo se je začelo z »my dear Mike«.

Iz Algericasa, ki je blizu Gibraltarja, sem se odpeljal čez Ceuto, na severovzhodnem koncu Afrike. Prejadrat sem Gibraltarsko ožino, ta ozka vrata, ki ločijo dva kontinenta. Prvi vtis, ki ga je name napravila črna celina, katere skrivnostne gore so se vzpenjale v več zaporednih vrstah pod nizkimi sivinčeni oblaki proti nebu, je bil nepozaben in razburjač. Iz Ceute sem se odpeljal z ozkotirno železnico v Tetuan, ki je bil glavno mesto španskega Maroka in kjer je bilo špansko vrhovno poveljstvo.

Iz Algericasa me je spremljal sedaj že umrl Martin Donohue. To je bil rdečelichen, čokat angleški vojni dopisnik, ki je poročal o vsaki vojni, ki je bila od balkanske vojne naprej. Nekaj časa sva bila midva edina inozemska dopisnika v Španskem Maroku in sva se nastanila v majhnem hotelu »Alfonso Trece«. Dvorišče je bilo tlakovano in na dvorišču je bil majhen steneec. Tetuan je bilo izrazito arabsko mesto z ozkimi, zatehljimi ulicami. Evropski del je bil majhen.

Ko je Primo de Rivera zvedel, da sva prišla, je naju povabil s svojim štabom in svojima sinovima na prigrizek v glavni stan. Primo de Rivera naju je sprejel priščno. Primo je bil velik, veder mož pri petdesetih letih, simpatičnega obraza in živahnih sivih oči.

Med zajtrkom je Martin Donohue, ki je mislil, da se nekaj razume na strategijo, začel Primu de Riveri razkladati njegovo pogreško. Da bi Primo de Rivera čim bolj razumel njegovo razlago in misljenje, je ves načrt narisal na mizni prt, Primo de Rivera se je smehljaj in ni pokazal niti najmanjše nevolje nad to radodarno kritiko. Drugi dan sem opazil, da so zamenjali počelkani prt z novim.

Primo me je sprejel privatno, za kar se moram zahvaliti pismu poslanika Mooreja. Ko je videl, da smatram njegove izjave za take, ki so povedane med štirimi očmi, je začel govoriti naravnost, res odkritosrečno, kar nisem doživel pri nobenem drugem poveljniku.

»Ab-del-Krim nas je potolkel« je rekel. »Imel je veliko prednost glede na teren in fanatične vojake. Naši vojaki so utrjeni od vojskovanja in že stari. Oni ne vidijo, zakaj naj bi branili in umirali za to zemljo, ki je brez vrednosti. Sedaj se bom umaknil na to črto (na zemljevidu mi je začrtal črto) in bom branil ter držal samo obronek. Jaz osebnost sem za to, da pustimo Afriko in Ab-del-Krima pri miru. V ta naš podvig smo zabili ogromno denarja, od tega pa nimamo niti prebite pare. Na tisoče naših ljudi je padlo za zemljo, ki je ničvredna.

Toda mi se nismo mogli povsem umakniti, ker Anglija tega ni hotela. Anglija je imela velik vpliv na kralja, ker kraljica, kakor veste, je bila angleška princeznica. Anglija se je bala, da bi Francija zasedla deželo, če bi se mi umaknili. To bi utegnilo uničiti premoč Anglije nad gibraltarsko vodno cesto, ki jo je Anglija obvladovala s trdnjavo na gibraltarski pečini. Premoč nad to vodno cesto je za Anglijo kot imperij, življenjskega pomena. Gibraltarska ožina je dohod k njenemu imperiju — v Indijo in Avstralijo, Anglija kaj rada vidi, če ima nasproten breg Gibraltarja tako slaba sila, kakor je Španija. Ona noče, da bi tam vladala tako močna država, kakor je Francija.

Nato se je Primo de Rivera bridko pritožil nad Francijo in nad tem, ker so francoske tovarne za strelivo prodajale naboje in ga tihotapile skozi francoski Maroko. Segel je z roko v mizni predal

in privlekel ven polno pest nabojev, ki so jih našli pri padlih ristiških vojaki. Pokazal mi jih je in so bil res francoskega izvora. Rekel je, da francoske oblasti niso bile dovolj previdne in da naboji niso prišli v prave roke.

»Spomnite se mojih besed, če bo Ab-del-Krim opravil s nami. Vrgel se bo potem na Francoze in jih pobijal s njihovo lastno municijo.«

In res, natančno tako se je zgodilo. Francija se je zapletla v vojno, ki jo je veljala na stotine milijonov in veliko človeških življenj. Proti koncu se je Primo de Rivera zvezal z njimi, čeprav je on drugače mislil, kakor mi je bil povedal, in so prijeli Ab-del-Krima od dveh strani.

Dva mogočna evropska naroda sta s stotisoč vojaki, letali, tanki in strojnimi — torej z vsemi pridobitvami modernega vojskovanja — po dolgem prelivanju krvi, obračunala in uničila nekaj tisoč domačinov, ki so bili oboroženi samo s puškami. Ab-del-Krima so odpeljali na majhen otok Reunion v Indijskem oceanu, kjer je živel s svojimi ženami in dobival majhno letno pokojnino.

Pozneje so Ab-del-Krimu dovolili, da se je vrnil v Maroko, ker ni bil več nevaren.

Po najinem prvem razgovoru me je vzel Primo de Rivera s seboj in sva šla v vojaško bolnišnico v Tetuan. V tej bolnišnici je ležalo nad šest sto ranjenih španskih vojakov, ki so bili ranjeni vsi od strelcev iz pušk. To je bil dokaz, da Kabil niso imeli niti artilerije niti strojne.

»Večina naših ljudi« mi je rekel Primo de Rivera, »je bila ranjenih od kroge, ki so francoskega izvora.«

Primo de Rivera mi je dal na razpolago svoj zasebni avtomobil, modro, razkošno Hispano-Suiza limuzino. Dal mi je tudi nekoga neznanega grola iz Barcelone. Ta grof je nosil prav gizdavo uniformo in škornje, ki so se čudovito bleščale. Ta je bil določen za to, da bi me spremljal na tako imenovano fronto.

Nismo še prišli daleč, ko smo že videli nekaj oslovskih vpreg, ki so komaj rinile naprej, mi pa smo poskodovali dva blatnika na avtomobilu generala Primo de Rivero. Z avtomobilom vred smo bili oskropljeni s blatom.